

Biznesa augstskola Turība

Ainārs Persidskis

**PROMOCIJAS DARBA KOPSAVILKUMS
SYNOPSIS OF THE DOCTORAL THESIS**

**NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU KOPIĒBA
AGGREGATION OF CRIMINAL OFFENCES**

Studiju programmā Juridiskā zinātne

Izstrādāts doktora grāda iegūšanai

Tiesību zinātnes nozarē

Krimināltiesību apakšnozarē

Rīga 2018

Zinātniskais vadītājs:

Dr. iur: **Dainis Mežulis**

Darba oficiālie recenzenti:

Dr. iur: **Uldis Krastiņš**, profesors, Latvijas Universitāte

Dr. iur: **Juris Juriss**, docents, Ģenerālprokuratūras prokurors

PhD: **Tomas Girdenis**, Mikolas Romeris Universitātes docents, Lietuva

Promocijas darba aizstāvēšana notiks „Biznesa augstskola Turība” Juridiskās zinātnes nozares promocijas padomes atklātā sēdē **2018. gada 25. oktobrī plkst. 14.00** „Biznesa augstskola Turība” Juridiskajā fakultātē, Rīgā, Graudu ielā 68, C108. telpā.

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīties „Biznesa augstskola Turība” bibliotēkā, Rīgā, Graudu ielā 68.

Juridiskās zinātnes nozares promocijas padomes priekšsēdētājs:

Dr. iur: A.Endziņš

Juridiskās zinātnes nozares promocijas padomes sekretāre:

Dr. iur: I.Veikša

SATURS

IEVADS	4
PROMOCIJAS DARBA SATURA KONSPEKTĪVS IZKLĀSTS PA NODAĻĀM	14
1. Par noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdzienu, pazīmēm un apstākļiem, kas veido un izslēdz noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību	14
2. Par priekšmeta, dispozīcijas, sankcijas un vainas formu nozīmi ideālās kopības kvalifikācijā, un dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa tiesisko regulējumu ideālās kopības kontekstā.....	16
3. Par noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanu no saliktiem noziedzīgiem nodarījumiem un normu konkurences.....	21
4. Par noziedzīgu nodarījumu reālās kopības jēdzienu, pazīmēm un soda noteikšanu par reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem.....	23
5. Par reālās kopības norobežošanu no turpinātiem noziedzīgiem nodarījumiem.....	25
SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI	28
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS	33

IEVADS

Tēmas aktualitāte -

Nepieciešamība juridiski pareizi norobežot atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu no noziedzīgu nodarījumu kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem pamatojama ar soda noteikšanu vainīgajam. Nodarījuma nepareizas kvalifikācijas gadījumā, ja nodarījums, kas veido atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu, tiek kvalificēts kā noziedzīgu nodarījumu kopība, tiek pārkāpts dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips, jo vainīgais par izdarītu vienu noziedzīgu nodarījumu tiek sodīts divas reizes, tātad sods tiek piemērots lielāks nekā likumā noteiktais. Citā gadījumā, ja nodarījums, kas veido noziedzīgu nodarījumu kopību, tiek kvalificēts kā atsevišķs (vienots) noziedzīgs nodarījums, tiek pārkāpts taisnīguma princips, jo vainīgais netiek sodīts par izdarītiem diviem vai vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet gan tikai par vienu no izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, tātad likumā noteiktais sods netiek piemērots.

Tiesību doktors U.Krastiņš norāda, ka „noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūts krimināltiesībās ir viens no sarežģītākajiem, ja ne pats sarežģītākais, jo šis institūts ir saistīts ar daudziem nodarījumu kvalifikācijas teorētiskiem un praktiskiem risinājumiem. Turklāt noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūta ietvaros jārīcina atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma norobežošana no noziedzīgu nodarījumu daudzējādības gadījumiem, kur arī netrūkst problēmu. Un nav īpaši jāpierāda, ka no pareiza minēto jautājumu risinājuma vistiešākā veidā ir atkarīga likumīga, pareiza un taisnīga soda noteikšana vainīgajam”.¹ Viens no noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūta veidiem ir noziedzīgu nodarījumu kopība, kuru veido noziedzīgu nodarījumu ideālā un reālā kopība, tāpēc noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūta problemātika attiecināma arī uz noziedzīgu nodarījumu kopību. Kvalificējot nodarījumu, ir jārisina atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma norobežošana no noziedzīgu nodarījumu kopības gadījumiem, ievērojot normu konkurences un dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa nosacījumus.

Profesors P.Mincs ir norādījis, ka „sods ir viena no agrākām sociālās dzīves parādībām, un šā institūta evolūcija uzskatāma par vienu no spēcīgākajiem faktoriem tiesību attīstībā”.² Soda institūta evolūcija ir būtiski ietekmējusi arī noziedzīgu nodarījumu kopības evolūciju, jo nevienveidīga noziedzīgu nodarījumu kopības izpratne apdraud pareizu un taisnīgu soda piemērošanu. Tieši faktors, ka nodarījumu izdarījušai personai var tikt piemērots nepareizs un

¹ Krastiņš, U. (2007). Noziedzīgu nodarījumu daudzējādības kvalifikācijas problēmas. *Jurista Vārds*, 20.11.2007., Nr.47 (500). Iegūts 05.06.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/166503-bnoziedzigu-nodarijumu-daudzejadibas-kvalifikācijas-problemas/>

² Mincs, P. (2005). *Krimināltiesību kurss. Vispārīgā daļa. Ar U.Krastiņa komentāriem*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 48.lpp.; Liszt, F. (1927). *Lehrbuch des deutschen Strafrechts*. Berlin: Gruyter, 4.S.

netaisnīgs sods, rada nepieciešamību pētīt noziedzīgu nodarījumu kopību, to pilnveidot un izstrādāt noziedzīgu nodarījumu kopības tiesisko regulējumu, kas veidotu vienotu noziedzīgu nodarījumu kopības izpratni, kam sekotu vienveidīga noziedzīgu nodarījumu kopības tiesiskā regulējuma piemērošana praksē.

Jau vēsturiski soda institūts ir cieši saistīts ar noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūtu un soda institūta evolūcija uzskatāma par vienu no spēcīgākajiem faktoriem, kas ietekmējis noziedzīgu nodarījumu kopības attīstību. Krimināltiesību pirmie likumi tika pieņemti jau ļoti sen, piemēram, Babilonā – Hamurapi valdīšanas laikā (1792.–1750. gadā pirms Kristus),³ bet neapstrīdamas norādes uz noziedzīgu nodarījumu kopības pastāvēšanu ir atrodamas jau vēstures avotos 14. gadsimta beigās un 15. gadsimtā - Dvinas zemes Statūtu grāmatā (Двинской Уставной грамоте) un Pleskavas Tiesu grāmatā (Псковской Судной грамоте).⁴ Piemēram, Pleskavas Tiesu grāmatas 8. pantā bija noteikts: „Ja kaut kas tiks nozagts ciemā, tad divreiz zagli apžēlot, neatņemt tam dzīvību, bet, vainu pierādot, to sodīt atbilstoši viņa vainai, bet, ja viņa vaina pierādīta trešo reizi, tad dzīvu viņu neatstāt kā zagli, kas apzadzis Kremli.”⁵ Tātad, saskatāms noziedzīgu nodarījumu reālās kopības gadījums. Juridisko zinātņu kandidāte E.Škredova norāda, ka mūsdienu noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūta regulējums Krievijas Federācijā ir bāzēts uz krimināltiesību regulējumu, kas ir veidojies vairāku gadsimtu garumā.⁶ Ņemot vērā, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūta atziņas ir formējušās vairāku gadsimtu garumā, ir pareizi izmantot noziedzīgu nodarījumu kopības formēšanās un attīstības pētījumus, kas ļauj izpētīt lielu daudzumu informācijas, salīdzināt vairāku autoru viedokļus un izdarīt secinājumus, uz kuru pamata izteikt priekšlikumus noziedzīgu nodarījumu kopības tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Analizējot tiesu praksi, bieži tiek konstatēti gadījumi, kad viena un tā pati persona ar laiku ziņā nošķirtām darbībām vai bezdarbības aktiem citu pēc cita ir izdarījusi divus vai vairākus patstāvīgus noziedzīgus nodarījumus, par kuriem viņa līdz sprieduma taisīšanai nav bijusi notiesāta un attiecībā uz kuriem nav iestājies kriminālatbildības noilgums (noziedzīgu nodarījumu reālā kopība). Tāpat, analizējot tiesu praksi, tiek konstatēti gadījumi, kad viena un tā pati persona ar savu darbību vai bezdarbību vienā un tajā pašā šo darbību vai bezdarbību

³ Dombrovskis, R. (2008). Dažas krimināltiesisko zinātņu teorētiskās problēmas. *Jurista Vārds*, 12.02.2008., Nr. 6 (511). Iegūts 16.04.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/170662-bdazas-kriminaltiesisko-zinatnu-teoretiskas-problemasb/>

⁴ Плотникова, М.В. (2004). *Множественность преступлений: соотношение ее разновидностей*. Москва: Московский психолого - социальный институт, 9.стр.

⁵ Сорокин, А.И. (2008). *Множественность преступлений и её уголовно-правовая оценка. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата юридических наук*. Москва: Центр оперативной полиграфии ФГОУ ВПО РГАУ – МСХА, 13.стр.

⁶ Шкредова, Э.Г. (2006). Формирование норм о множественности преступлений в рамках некодифицированного уголовного законодательства России (X-XVIII вв.). *Вестник Оренбургского государственного университета*. Выпуск № 3., 185.стр.

īstenošanas laikā ir izdarījusi vismaz divus vai vairākus patstāvīgus noziedzīgus nodarījumus, par kuriem viņa līdz sprieduma taisīšanai nav bijusi notiesāta un attiecībā uz kuriem nav iestāties kriminālatbildības noilgums (noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība). Noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības kvalifikācijas jautājumi krimināltiesībās tiek risināti noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūta ietvaros.

Noziedzīgu nodarījumu kopība ir vērtējams kā aktuāls temats gan krimināltiesību teorijas, gan arī krimināltiesību piemērošanas prakses ietvaros. Krimināltiesību teorijā temats ir saistīts ar noziedzīgu nodarījumu daudzējādības, kopības, ideālās un reālās kopības, krimināltiesisko normu konkurences, dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa un atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma jēdzienu, pazīmju un tiesiskā regulējuma vienveidīgu izpratni.

Krimināltiesisko normu piemērošanas praksē jārisina jautājumi par nodarījuma pareizu kvalifikāciju, ja pastāv noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības pazīmes vai krimināltiesisko normu konkurence. Tiesa nedrīkst pieļaut dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa pārkāpumu, norobežojot noziedzīgu nodarījumu daudzējādību no atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma. Pētījuma praktiskā nozīme vairāk ir saistāma ar tā rezultātā ieteikto grozījumu izdarīšanu noziedzīgu nodarījumu daudzējādības, kopības, ideālās un reālās kopības, krimināltiesisko normu konkurences, dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa un atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu reglamentējošās tiesību normās.

Promocijas darbam piemīt teorētiska un praktiska nozīme. Darbā analizētas krimināltiesību normas, apkopotas juridiskās literatūras atziņas un tiesu prakse. Turklāt iegūtie dati ir ne tikai apkopoti un analizēti, bet arī argumentēti ir izteikts viedoklis par izskatāmo problemātiku, atklātas nepilnības un piedāvāti risinājumi, kas ne vienmēr sakrīt ar šobrīd Latvijas krimināltiesībās valdošajiem uzskatiem. Noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības jautājumi skatīti iespējami plaši, apzinot aktuālās teorijas un tiesu prakses rakstura problēmas un iesakot atbilstošus risinājumus.

Noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības pazīmes reglamentētas krimināltiesību normās, kuras ir kodificētas un darbojas laikā un telpā saskaņā ar Krimināllikuma vispārīgajā daļā noteiktajiem principiem, savukārt nepareiza noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības izpratne un piemērošana var izraisīt smagus Krimināllikuma vispārīgajā daļā un Kriminālprocesa likumā noteikto principu pārkāpumus.

Pētījuma ietvaros ir konstatēts, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādību, kopību, ideālo un reālo kopību, krimināltiesisko normu konkurenci, dubultās sodīšanas nepieļaujamības principu un atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu reglamentējošajās tiesību normās ir virkne nepilnību, kas ir par iemeslu Krimināllikuma normu piemērošanas problēmām tiesībsargājošajās iestādēs. Ne visās tiesībsargājošajās iestādēs ir vienots viedoklis un izpratne

par vairākiem noziedzīgu nodarījumu kopības kvalifikācijas jautājumiem. Izmeklēšanas iestādēs procesa virzītājiem īpašas grūtības sagādā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošana no normu konkurences. Grūtības norobežot noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību no normu konkurences rodas tāpēc, ka legālais definējums neļauj noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības un normu konkurences jēdzienu izprast precīzi un viennozīmīgi.

Arī Eiropas Savienības valstīs krimināltiesību zinātnieki un praktiķi nav līdz galam atrisinājuši tās problēmas, kas saistītas ar noziedzīgu nodarījumu kopību un tās norobežošanu no normu konkurences.⁷

Promocijas darba objekts un priekšmets -

Promocijas darba objekts ir taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums noziedzīgu nodarījumu kopības gadījumā. Promocijas darba priekšmets ir noziedzīgu nodarījumu kopību reglamentējošās krimināltiesiskās normas, tiesību doktrīna un tiesu prakse.

Promocijas darbā izvirzītā hipotēze -

Noziedzīgu nodarījumu kopības, ideālās kopības, reālās kopības un krimināltiesisko normu konkurences nevienveidīgo izpratni izraisa neprecīzs krimināltiesiskais regulējums un līdz ar to neprecīza interpretācija, kas ietekmē tiesu praksi.

Promocijas darba mērķis -

Definēt noziedzīgu nodarījumu kopības kvalifikācijas kritērijus.

Promocijas darba mērķa sasniegšanai izvirzītie pētījuma uzdevumi -

- 1) Veikt noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības juridisko analīzi, izpētot noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdzienu, apkopojot apstākļus, kas veido un izslēdz noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību, analizējot noziedzīga nodarījuma priekšmeta, dispozīcijas, sankcijas un vainas formu nozīmi noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā.
- 2) Analizēt dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa ietekmi uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju.
- 3) Analizēt normu konkurences un noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanas iespējas.
- 4) Analizēt salikta noziedzīga nodarījuma un ideālās kopības norobežošanas kritērijus.

⁷ Puppe, I. (2016). *Strafrecht Allgemeiner Teil im Spiegel der Rechtsprechung 3. Auflage*. Baden-Baden: Nomos Studium, 391.-397.S.; Apfel, H. (2006). *Die Subsidiaritätsklausel der Unterschlagung*. Dissertation. Universität Bielefeld, 7.-25.S.; Steinberg, G., Bergmann, A. (2009). *Über den Umgang mit den „Konkurrenzen“ in der Strafrechtsklausur*. Iegūts 29.05.2017. no <http://www.juraexamen.info/wordpress/wp-content/uploads/jura.2009.905.pdf>

- 5) Veikt noziedzīgu nodarījumu reālās kopības juridisko analīzi, izpētot noziedzīgu nodarījumu reālās kopības jēdzienu, pazīmes un soda noteikšanas tiesisko regulējumu par reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem.
- 6) Analizēt turpināta noziedzīga nodarījuma un reālās kopības norobežošanas kritērijus.
- 7) Analizēt Latvijas Republikas tiesu praksi saistībā ar noziedzīgu nodarījumu kopības kvalifikāciju.

Promocijas darbā izmantotās pētījuma metodes -

- 1) Analītiskā metode pielietota, lai izpētītu un izvērtētu noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības tiesisko regulējumu, kā arī, lai analizētu šobrīd Latvijā aprobētās krimināltiesību teorijas nostādnes attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu kopību.
- 2) Vēsturiskā metode pielietota, lai izpētītu noziedzīgu nodarījumu kopības vēsturiskos aspektus.
- 3) Salīdzinošā metode pielietota, lai salīdzinātu un izvērtētu dažādu autoru viedokļus par noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības jēdzienu izpratni un norobežošanu no atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma un normu konkurences. Kā arī, lai salīdzinātu citās valstīs pastāvošo noziedzīgu nodarījumu kopības tiesisko regulējumu.
- 4) Induktīvā metode pielietota, lai no tiesiskā regulējuma, tiesību doktrīnas un tiesu prakses atvasinātu vispārīgus secinājumus.
- 5) Deduktīvā metode pielietota, lai no plašā teorētisko atziņu klāsta izdarītu secinājumus par noziedzīgu nodarījumu kopības kvalifikācijas kritērijiem.
- 6) Loģiskā metode izmantota, lai izpētītu noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības jēdzienu saturu un apjomu.

Promocijas darbā izmantoto avotu vispārīgs pārskats -

Promocijas darba ietvaros ir analizēta zinātniskā literatūra - krimināltiesībās, kriminālprocesa tiesībās, kriminoloģijā, konstitucionālās tiesībās un tiesību teorijā.

Promocijas darba normatīvi tiesisko bāzi veido Latvijas Republikas Satversme, starptautiskie cilvēktiesību dokumenti, Latvijas un ārvalstu krimināllikumi, likumi un citi normatīvie akti, kas saistīti ar promocijas darbā pētāmo tēmu.

Promocijas darba empīrisko pamatu veido Latvijas un ārvalstu tiesu prakse, respektīvi, Latvijas Republikas Augstākās tiesas lēmumi, apgabaltiesu, pilsētu (rajonu) tiesu spriedumi un Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumi krimināltiesībās, kuri saistīti ar noziedzīgu nodarījumu kopību.

Kopumā promocijas darba tapšanā izmantoti 182 literatūras avoti, 22 Latvijas Republikas un ārvalstu normatīvie akti, kā arī 59 tiesu prakses materiāli.

Promocijas darba novitāte -

Latvijā konkrēti pētījumi šajā jomā tikpat kā nav veikti. Faktiski nav publicēta neviena zinātniskā grāmata, monogrāfija vai kolektīvā monogrāfija, kā arī nav izstrādāts neviens tiesu prakses apkopojums, kas būtu veltīts noziedzīgu nodarījumu kopībai kopumā vai arī veltīts kādam no noziedzīgu nodarījumu kopības veidiem.

Jānorāda arī uz to, ka noziedzīgu nodarījumu kopība Latvijā faktiski nav pētīta, izņemot dažās publikācijās,⁸ tajā skaitā arī šī darba autora publikācijās,⁹ par atsevišķiem noziedzīgu nodarījumu kopības kvalifikācijas jautājumiem.

Krimināllikumā reglamentētie noziedzīgu nodarījumu daudzējādības, kopības, ideālās kopības, reālās kopības un krimināltiesisko normu konkurences jēdzieni ir neprecīzi. Tāpat Krimināllikumā nav uzskaitīti krimināltiesisko normu konkurences un atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veidi un to tiesiskais regulējums. Kopumā tiesiskais regulējums izraisa tiesību normu atšķirīgu izpratni, kuras rezultātā līdzīgi nodarījumi tiek kvalificēti atšķirīgi.

Šo problēmu var novērst - lai sekmētu vienveidīgu noziedzīgu nodarījumu kopības izpratni un piemērošanu, nepieciešams izstrādāt noziedzīgu nodarījumu kopības, ideālās kopības, reālās kopības un normu konkurences jēdzienus, kas atbilstu krimināltiesību doktrīnā nostiprinātām atziņām.

Promocijas darbs ir Latvijā pirmais noziedzīgu nodarījumu kopības izpētei veltīts šāda apjoma zinātniskais darbs. Tiesiskā regulējuma, teorētisko nostādņu un Latvijas tiesu prakses vispusīgas izpētes rezultātā ir izstrādāts visaptverošs un komplekss pētījums par noziedzīgu

⁸ Krastiņš, U. (2016). Šķirtne starp krimināltiesību normu konkurenci un noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.1/2 (74/75), 34.-37.lpp.; Krastiņš, U. (2010). Noziedzīgu nodarījumu atkārtotības un kopības teorētiski praktiskie risinājumi. *Jurista Vārds*, 30.11.2010., Nr.48 (643). Iegūts 10.04.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/221831-bnoziedzigu-nodarijumub-atkartotibas-un-kopibas-teoretiski-praktiskie-risinajumi/>; Krastiņš, U. (2009). Krimināltiesisko normu konkurence. *Krimināltiesību teorija un prakse: Viedokļi, problēmas, risinājumi. 1998-2008*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 129.-134.lpp.; Krastiņš, U. (2000). Noziedzīgu nodarījumu reālā kopība un atkārtotība. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*, Nr.1 (10), 40.-41.lpp.; Krastiņš, U. (2015). Normu konkurence un noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība. *Tiesību efektivitāte postmodernā sabiedrībā. Latvijas Universitātes 73. zinātniskās konferences rakstu krājums*: LU Akadēmiskais apgāds, 175.-184.lpp.

⁹ Persidskis, A. (2017). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības nošķiršana no normu konkurences. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.2 (79), 44.-49.lpp.; Persidskis, A. (2017). Dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kontekstā. *Biznesa augstskolas Turība konferenču rakstu krājums. XVIII starptautiskā zinātniskā konference „Komunikācija globālajā ciemā: Intereses un ietekmes”*. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 146.-152.lpp.; Persidskis, A. (2016). The influence of disposition on conceptual aggregation of criminal offences qualification. *Proceedings of the 58th International Scientific Conference of Daugavpils University. Part B. Social sciences*. Daugavpils: Daugavpils Universitātes akadēmiskais apgāds „Saulē”, 147.-157.lpp.; Persidskis, A. (2016). Sankcijas ietekme uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju. *Biznesa augstskolas Turība konferenču rakstu krājums. XVII starptautiskā zinātniskā konference „Competitive Enterprises In A Competitive Country”*. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 195.-203.lpp.; Persidskis, A. (2016). Vainas formas nozīme noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.1/2 (74/75), 54.-63.lpp.; Persidskis, A. (2015). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības pazīmes. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.3 (72), 41.-49.lpp.; Persidskis, A. (2015). Soda noteikšana par noziedzīgu nodarījumu kopību. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.2 (71), 34.-42.lpp.; Persidskis, A. (2015). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziens. *Jurista Vārds*, 22.09.2015., Nr.37 (889), 20.-26.lpp.; Persidskis, A. (2014). Noziedzīgu nodarījumu reālā kopība kā atbildību pastiprinošs apstāklis. *Jurista Vārds*, 29.07.2014., Nr.29 (831), 24.-27.lpp.

nodarījumu kopību, uz pētījuma pamata ir identificētas noziedzīgu nodarījumu kopības problēmas tiesību normu piemērošanā un izstrādāti priekšlikumi noziedzīgu nodarījumu kopības tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Promocijas darba struktūras raksturojums -

Promocijas darba struktūra ir atbilstoša izvēlētajai tēmai, darba mērķim un izvirzītajiem uzdevumiem, tā veidota, ievērojot Latvijas krimināltiesību teorijā nostiprinātās teorētiskās atziņas, nolūkā iespējami pilnvērtīgāk un detalizētāk analizēt noziedzīgu nodarījumu kopības problemātiku. Promocijas darba apjoms ir 181 lpp.

Promocijas darbs sastāv no divām daļām, kurām ir nodaļas un apakšnodaļas. Promocijas darba pirmā daļa ir par noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Šajā daļā analizēta noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība. Pirmajai daļai ir deviņas nodaļas, kurām ir apakšnodaļas.

Pirmajā nodaļā analizēts noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziens un pazīmes. Pirmās nodaļas apakšnodaļās analizēts noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības saturs un jēga. Rezultātā atklātais noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziena saturs papildināts ar piemēriem un skaidrojumiem, dodot pareizu nodarījumu kvalifikācijas risinājumu. Atklāts nodarījuma saturs noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdzienā. Analizēta noziedzīgu nodarījumu ideālā kopībā ietilpstošo noziedzīgu nodarījumu faktiskā izpildījuma jeb objektīvo pušu daļēja kopība. Izpētīts noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības nosaukums - „ideālā kopība”, kā arī piedāvāts Krimināllikumā reglamentēto noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdzienu izteikt jaunā redakcijā, novēršot spēkā esošajā jēdzienā identificētās nepilnības. Identificēti noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijas kritēriji.

Otrajā nodaļā analizēti apstākļi, kas veido un izslēdz noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Otrās nodaļas apakšnodaļās analizēti apstākļi, kas veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Izpētīta atšķirība starp nodarījuma atbilstību vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāviem un nodarījuma atbilstību vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem. Analizēta nodarījuma atbilstība dažādiem noziedzīgiem nodarījumiem un nodarījuma atbilstība savstarpēji saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Analizējot Krimināllikuma tiesisko regulējumu, identificēti apstākļi, kas izslēdz noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību, pēc kā izteikti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Trešajā nodaļā analizēta noziedzīga nodarījuma priekšmeta nozīme noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā, vērtējot noziedzīga nodarījuma priekšmeta ietekmi uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības veidošanos.

Ceturtajā nodaļā analizēta Krimināllikuma normas dispozīcijas nozīme noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā, vērtējot Krimināllikuma normas dispozīcijā ietvertā satura ietekmi uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības veidošanos. Salīdzināta nodarījuma

kvalifikācija pirms grozījumu izdarīšanas Krimināllikuma normu dispozīcijās ar nodarījuma kvalifikāciju pēc grozījumu izdarīšanas Krimināllikuma normu dispozīcijās. Analizēta kļūdaina noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības un pareiza normu konkurences veidošana tiesu praksē.

Piektajā nodaļā identificēta Krimināllikuma normas sankcijas nozīme noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā, analizējot konkrētus kvalifikācijas gadījumus un vērtējot Krimināllikuma normas sankcijas ietekmi uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju.

Sestajā nodaļā analizēta Krimināllikumā noteikto vainas formu nozīme noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā. Analizēts vainas jēdziens un formas. Identificēta vainas formu ietekme uz noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Analizēti gadījumi, kad nodarījuma rezultātā iestājas vienas un tās pašas sekas, bet attiecībā uz sekām pastāv atšķirīgas vainas formas un otrādi, kad nodarījuma rezultātā iestājas vienas un tās pašas sekas, bet attiecībā uz sekām pastāv viena vainas forma.

Septītajā nodaļā analizēta noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošana no saliktiem noziedzīgiem nodarījumiem. Analizēts atsevišķa salikta noziedzīga nodarījuma jēdziens, pazīmes un uzdevums, norādot uz trūkumiem atsevišķa salikta noziedzīga nodarījuma tiesiskajā regulējumā. Atklāta noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības norobežošana no saliktiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Astotajā nodaļā analizēta noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošana no normu konkurences. Atklāti normu konkurences veidi. Identificēti normu konkurences un noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanas kritēriji, pēc kā izteikti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Devītajā nodaļā analizēts dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kontekstā. Atklāts dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa saturs, pēc kā izteikti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Promocijas darba otrā daļa ir par noziedzīgu nodarījumu reālo kopību. Šajā daļā analizēta noziedzīgu nodarījumu reālā kopība. Otrajai daļai ir trīs nodaļas, kurām ir apakšnodaļas.

Pirmajā nodaļā analizēts noziedzīgu nodarījumu reālās kopības jēdziens un pazīmes, identificētas neprecizitātes tiesiskajā regulējumā, pēc kā izteikti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Otrajā nodaļā analizēta noziedzīgu nodarījumu reālās kopības norobežošana no atsevišķiem turpinātiem noziedzīgiem nodarījumiem. Analizētais papildināts ar piemēriem un skaidrojumiem, dodot pareizu nodarījumu kvalifikācijas risinājumu. Atklāts atsevišķa turpināta noziedzīga nodarījuma saturs. Definēti kritēriji noziedzīgu nodarījumu reālās kopības norobežošanai no atsevišķiem turpinātiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Trešās nodaļas apakšnodaļās analizēta soda noteikšana par noziedzīgu nodarījumu reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, vērtējot galīgā soda noteikšanas tiesisko regulējumu un taisnīguma un samērīguma principa ievērošanu, nosakot galīgo sodu. Nobeigumā izteikti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Promocijas darba noslēgumā izdarīti secinājumi un izteikti priekšlikumi noziedzīgu nodarījumu kopības, ideālās kopības, reālās kopības, krimināltiesisko normu konkurences, atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma un dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa tiesiskā regulējuma uzlabošanai, no kuriem izvirzītas tēzes promocijas darba aizstāvēšanai.

Promocijas darba aprobācija-

Iegūtie pētījuma rezultāti referēti 5 starptautiskās zinātniskās konferencēs un publicēti 9 zinātniskie raksti periodiskajos izdevumos.

Ar promocijas darbu saistīto starptautisko zinātnisko konferenču saraksts-

- 1) Persidskis, A. (2017). Dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kontekstā. *Biznesa augstskolas Turība XVIII starptautiskā zinātniskā konference „Komunikācija globālajā ciemā: Intereses un ietekmes”*, 18.05.2017., Rīga.
- 2) Persidskis, A. (2017). Ideālās kopības nošķiršana no normu konkurences. *Society for Baltic Security, Baltijas Starptautiskās Akadēmijas un Rīgas Stradiņa Universitātes starptautiskā zinātniskā konference „Society. Person. Security - 2017”*, 27.04.2017., Rīga.
- 3) Persidskis, A. (2016). Sankcijas ietekme uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju. *Biznesa augstskolas Turība XVII starptautiskā zinātniskā konference „Competitive Enterprises In A Competitive Country”*, 31.05.2016., Rīga.
- 4) Persidskis, A. (2016). Vainas ietekme uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju. *Baltijas Starptautiskās Akadēmijas un Society for Baltic Security starptautiskā zinātniskā konference „Sabiedrība. Cilvēks. Drošība. 2016.”*, 22.04.2016., Rīga.
- 5) Persidskis, A. (2016). Dispozīcijas ietekme uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju. *Daugavpils Universitātes 58.starptautiskā zinātniskā konference*, 15.04.2016., Daugavpils.

Ar promocijas darbu saistīto zinātnisko publikāciju saraksts-

- 1) Persidskis, A. (2017). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības nošķiršana no normu konkurences. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.2 (79), 44.-49.lpp.
- 2) Persidskis, A. (2017). Dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kontekstā. *Biznesa augstskolas Turība konferenču rakstu*

krājums. XVIII starptautiskā zinātniskā konference „Komunikācija globālajā ciemā: Intereses un ietekmes”. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 146.-152.lpp.

- 3) Persidskis, A. (2016). The influence of disposition on conceptual aggregation of criminal offences qualification. *Proceedings of the 58th International Scientific Conference of Daugavpils University. Part B. Social sciences.* Daugavpils: Daugavpils Universitātes akadēmiskais apgāds „Saule”, 147.-157.lpp.
- 4) Persidskis, A. (2016). Sankcijas ietekme uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju. *Biznesa augstskolas Turība konferenču rakstu krājums. XVII starptautiskā zinātniskā konference „Competitive Enterprises In A Competitive Country”.* Rīga: Biznesa augstskola Turība, 195.-203.lpp.
- 5) Persidskis, A. (2016). Vainas formas nozīme noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija.* Nr.1/2 (74/75), 54.-63.lpp.
- 6) Persidskis, A. (2015). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības pazīmes. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija.* Nr.3 (72), 41.-49.lpp.
- 7) Persidskis, A. (2015). Soda noteikšana par noziedzīgu nodarījumu kopību. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija.* Nr.2 (71), 34.-42.lpp.
- 8) Persidskis, A. (2015). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziens. *Jurista Vārds,* 22.09.2015., Nr.37 (889), 20.-26.lpp.
- 9) Persidskis, A. (2014). Noziedzīgu nodarījumu reālā kopība kā atbildību pastiprinošs apstāklis. *Jurista Vārds,* 29.07.2014., Nr.29 (831), 24.-27.lpp.

Galvenie promocijas darbā un kopsavilkumā izmantotie zinātniskās literatūras avoti-

No zinātniskās literatūras avotiem latviešu valodā galvenokārt izmantoti tiesību doktoru U.Krastiņa un V.Liholajas darbi, kā arī citu autoru darbi latviešu valodā. No zinātniskās literatūras avotiem svešvalodā izmantoti 65 dažādu autoru darbi par disertācijā pētīto tēmu.

PROMOCIJAS DARBA SATURA KONSPEKTĪVS IZKLĀSTS PA NODAĻĀM

1. Par noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdzienu, pazīmēm un apstākļiem, kas veido un izslēdz noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību

Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziena reglamentēšana Krimināllikumā un pazīmju iezīmēšana jēdzienā saistīta ar nepieciešamību ieviest vienveidīgu un pareizu kvalifikācijas noteikšanu personas izdarītajam nodarījumam, jo no pareizas kvalifikācijas noteikšanas ir atkarīga likumīga, pareiza un taisnīga soda noteikšana vainīgajam.

Krimināllikumā reglamentētajā noziedzīgu nodarījumu kopības jēdzienā nav uzskaitīti noziedzīgu nodarījumu kopības veidi, kas ir viena no būtiskākajām jēdziena nepilnībām. Ir jāizdara grozījumi Krimināllikuma 26. panta pirmajā daļā un jāizsaka tā šādā redakcijā: „*Noziedzīgu nodarījumu kopību veido noziedzīgu nodarījumu ideālā un reālā kopība.*” Krimināllikumā ir jāuzskaita, kādi noziedzīgu nodarījumu kopības veidi veido noziedzīgu nodarījumu kopību, un tikai pēc tam, kā tas izdarīts Krimināllikuma 26. panta otrajā un trešajā daļā, jādefinē noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības veidu jēdzieni.

Krimināllikuma 26. panta otrajā daļā ir reglamentēts noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziens: „Personas izdarīts nodarījums, kas atbilst vairāku dažādu savstarpēji saistītu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību.” No pašreizējās noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziena redakcijas izriet sekojošas noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības pazīmes:

- 1) nodarījums atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm;
- 2) nodarījums atbilst dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm;
- 3) nodarījums atbilst savstarpēji saistītu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm.

No noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziena kopumā izriet trīs noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijas kritēriji. Pazīme, ka nodarījums atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, pārklājas ar normu konkurences pazīmi, kā rezultātā divu pilnīgi pretēju krimināltiesību institūtu paveidiem - ideālai kopībai un normu konkurencei - ir kopīga pazīme. Pazīme, ka nodarījums atbilst dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, ir neskaidra, jo nav definēts, cik dažādām noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm ir jābūt, lai nodarījumu atzītu par ideālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Ar nodarījuma atbilstību dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm jāsaprot ne tikai noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību veidojošo noziedzīgo nodarījumu sastāvu pazīmju pilnīga atšķirība, bet arī sastāvu pazīmju daļēja atšķirība, kad vismaz viens no noziedzīgu nodarījumu sastāvu elementiem atšķiras. Pazīmes - nodarījums atbilst savstarpēji saistītu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, problemātika saistīta ar to, ka likumdevējs nav paskaidrojis, kāda

rakstura saistībai ir jāpastāv starp vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, lai būtu iespējams atzīt, ka tie savstarpēji veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Tāpēc šāda pazīme ir neprecīza un neatklāj tās saturu un jēgu. Tikai noziedzīgu nodarījumu objektīvo pušu savstarpējā saistība jeb noziedzīgu nodarījumu faktiskais izpildījums ir tā noziedzīgu nodarījumu savstarpējā saistība, bez kuras noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība nevar veidoties.

Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumā viena un tā pati darbība vai bezdarbība izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem veido kopīgu objektīvo puši,¹⁰ kad abu noziedzīgu nodarījumu izdarīšana sakrīt vismaz vienā no tā izpildīšanas darbībām.¹¹ No noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziena satura ir jāizriet, ka noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību veido personas izdarīts nodarījums (darbība vai bezdarbība), kas atbilst vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuru objektīvās puses vai faktiskais izpildījums daļēji vai pilnībā sakrīt.

Krimināllikumā reglamentētais noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziens ir jāizsaka jaunā redakcijā, novēršot spēkā esošajā jēdzienā iepriekš minētās nepilnības. Krimināllikuma 26. panta otrā daļa ir jāizsaka šādā redakcijā: „Personas izdarīts nodarījums, kas atbilst vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuru faktiskais izpildījums daļēji vai pilnībā sakrīt, veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību.” Ar faktiskā izpildījuma daļēju vai pilnīgu sakritību ir jāsaprot katra izdarītā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses kaut vai vienas darbības vai bezdarbības pilnīgu sakritību ar visu citu ideālā kopībā izdarīto noziedzīgu nodarījumu objektīvo pušu kaut vai vienas darbības vai bezdarbības pilnīgu sakritību. Autora piedāvātajā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdzienā ir ietverta noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības svarīgākā pazīme, bez kuras ideālā kopība nevar veidoties – noziedzīgie nodarījumi ir izdarīti vienlaicīgi un to faktiskais izpildījums kādā tās daļā vai pilnībā sakrīt. Piedāvātā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziena redakcija identificē svarīgākās ideālās kopības pazīmes, bez kurām ideālā kopība nevar veidoties. Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijas kritērijs ir vienlaicīgums un faktiskā izpildījuma daļēja vai pilnīga sakritība.

Noziedzīgu nodarījumu kopības izslēdzamības apstākļi nav uzskaitīti vienkopus, bet gan minēti dažādās Krimināllikuma 26. panta daļās. Daži noziedzīgu nodarījumu kopības izslēdzamības apstākļi ir jāizsecina no noziedzīgu nodarījumu kopības jēdziena. Iepriekš minētais apgrūtina identificēt noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības izslēdzamības apstākļus. Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības izslēdzamības apstākļi ir jāuzskaita vienkopus, nevis

¹⁰ Наумов, А.В., Никулин, С.И., Рарог, А.И., и др. (2006). *Уголовное право России. Части общая и особенная: учеб. / Под ред. А.И. Рагора. - 5-е изд., переработанное и дополненное.* Москва: Издательство Проспект, 44.стр.

¹¹ Leja, M. (2013). *Krāpšanas aktuālie jautājumi Latvijas un ārvalstu tiesībās.* Rīga: Tiesu namu aģentūra, 487.lpp.

dažādās panta daļās. Krimināllikuma 26. panta ceturtnā daļa ir jāizsaka šādā redakcijā: „Noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas, ja par kādu no noziedzīgajiem nodarījumiem persona ir notiesāta, atbrīvota no kriminālatbildības vai iestājies kriminālatbildības noilgums, vai nodarījums veido normu konkurenci.” Reglamentējot apstākļus, kas izslēdz noziedzīgu nodarījumu kopību vienā panta daļā, vienkopus tiktu uzskaitīti noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības, tai skaitā reālās kopības, izslēdzamības apstākļi. Tāpat tiesību normu piemērotājiem noziedzīgu nodarījumu kopības izslēdzamības apstākļi nebūtu vairs jāizsecina no noziedzīgu nodarījumu kopības jēdziena.

2. Par priekšmeta, dispozīcijas, sankcijas un vainas formu nozīmi ideālās kopības kvalifikācijā, un dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa tiesisko regulējumu ideālās kopības kontekstā

Kriminālatbildība ir pats smagākais juridiskās atbildības veids, jo paredzēta par pašiem kaitīgākajiem nodarījumiem, piedraudot ar vissmagākajiem personas brīvības ierobežojumiem, līdz pat mūža ieslodzījumam.¹² Tāpēc no nodarījuma pareizas kvalifikācijas ir atkarīga piemērotā soda likumība.

Par priekšmeta nozīmi ideālās kopības kvalifikācijā. Tiesību doktrīnā tiek uzskatīts, ka noziedzīga nodarījuma priekšmets ir noziedzīga nodarījuma objekta elements,¹³ tā ir lieta, kura tiek pakļauta tiešai iedarbībai no noziedzīga nodarījuma izdarītāja puses.¹⁴ Par noziedzīgā nodarījuma priekšmetu var būt arī lietu kopība, kad noziedzīga nodarījuma priekšmets var sastāvēt no vairākām lietām.¹⁵ Noziedzīga nodarījuma priekšmets ir arī savstarpēji savienotas vairākas lietas, kad viena bez otras tās nespēj izpildīt tām paredzēto nozīmi.

Personas izdarīts nodarījums, kas atbilst vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuru faktiskais izpildījums daļēji vai pilnībā sakrīt, bet kuri izdarīti pret vienu un to pašu noziedzīga nodarījuma priekšmetu, nodarot vienu un to pašu kaitējumu, neveido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Šādā gadījumā personas nodarījums jākvalificē pēc tā noziedzīgā nodarījuma, kura sastāvs vispilnīgāk aptver personas izdarīto nodarījumu, veidojas atsevišķs (vienots) noziedzīgs nodarījums. Respektīvi, noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību nevar veidot noziedzīgi nodarījumi, kuri apdraud vienu un to pašu priekšmetu un nodara vienu

¹² Krastiņš, U. (2004). Vai Krimināllikumā ir vajadzīgas antikonstitucionālas normas. *Jurista Vārds*, 23.03.2004., Nr. 11 (316). Iegūts 16.04.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/85855-vai-kriminallikuma-ir-vajadzigas-antikonstitucionalas-normas/>

¹³ Колосовский, В.В. (2003). Ошибки при квалификации по объекту и предмету преступления. *Вестник Челябинского государственного университета*. Выпуск № 1 / том 9., 22.стр.

¹⁴ Салахова, Ж.В. (2007). Влияние объекта и предмета преступления на квалификацию преступлений против собственности. *Вестник Челябинского государственного университета*. Выпуск № 9., 85.стр.

¹⁵ Шишкин, Н.А. (2009). Особенности предмета преступлений, связанных с уничтожением и повреждением имущества. *Вестник Воронежского института МВД России*. Выпуск № 2, 10.стр.

un to pašu kaitējumu, jo šādā gadījumā tiks pārkāpts dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips, jo persona vairākas reizes tiks tiesāta par it kā dažādiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas pēc būtības ir vieni un tie paši. Piemēram, Krimināllikuma 176. panta ceturtajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par laupīšanu, ja tā izraisījusi smagas sekas (piemēram, cilvēka nāvi), bet 117. panta pirmās daļas 6. punktā paredzēta kriminālatbildība par slepkavību, ja tā saistīta ar laupīšanu. Abās Krimināllikuma normās ir paredzēta kriminālatbildība par nodarījumu, kurš izcēlies no vieniem un tiem pašiem faktiem, saskatāmas vienas un tās pašas pazīmes - cietušā nāve, kas iestājusies laupīšanas rezultātā.

Tiesību doktors U.Krastiņš norāda, ka, kvalificējot nodarījumu saskaņā ar šiem abiem Krimināllikuma pantiem, persona tiek saukta pie atbildības un notiesāta divas reizes par vienu un to pašu faktisko noziedzīgo nodarījumu, kas mūsdienās tiek vērtēts kā dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa pārkāpums.¹⁶ Ilgāku laiku tiesu praksē un publikācijās pastāvēja cits viedoklis, proti, ka nodarījums minētajā gadījumā jākvalificē kā noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība - pēc Krimināllikuma 176. panta ceturtajā daļas un 117. panta pirmās daļas 6. punkta,¹⁷ bet, attīstoties dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa izpratnei, tika atzīts, ka šāda kvalifikācija ir pretrunā dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa saturam un jēgai.

Krimināllikuma 1. panta piektajā daļā un Kriminālprocesa likuma 25. panta pirmajā daļā ir reglamentēts dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips, kas neaptver visu dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa saturu un jēgu, proti, ka nevienu nedrīkst tiesāt vai sodīt arī par vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu. Krimināllikuma 1. pants jāpapildina ar sesto daļu un jāizsaka šādā redakcijā: „Personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu.” Vienlaicīgi jāpapildina Kriminālprocesa likuma 25. panta pirmā daļa ar teikumu: „personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu” un jāizsaka šī panta pirmā daļa šādā redakcijā: „Nevienu nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt par nodarījumu, par kuru viņš jau Latvijā vai ārvalstī ir ticis attaisnots vai sodīts ar likumā noteiktajā kārtībā pieņemtu un spēkā stājušos nolēmumu krimināllietā vai administratīvā pārkāpuma lietā. Personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu

¹⁶ Krastiņš, U. (2015). Non bis in idem princips - cilvēktiesību skatījumā. *Krimināltiesību teorija un prakse: Viedokļi, problēmas, risinājumi. 2009-2014.* Rīga: Latvijas Vēstnesis, 6.lpp.; Krastiņš, U. (2015). Non bis in idem vai ne bis in idem. *Krimināltiesību teorija un prakse: Viedokļi, problēmas, risinājumi. 2009-2014.* Rīga: Latvijas Vēstnesis, 17.lpp.

¹⁷ Krastiņš, U., Liholaja, V., Niedre, A. (2009). *Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums.* Zinātniskais redaktors prof. U. Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 391.lpp.

nodarījumu.” Ar piedāvāto redakciju dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa jēdzienā tiktu ietverta ļoti būtiska pazīme, ka personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu. Ietverot dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa jēdzienā minēto pazīmi, legālajā jēdzienā tiktu atklāts dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa saturs un jēga – aizliegums personu saukt pie kriminālatbildības pēc vairākām Krimināllikuma normām, kurās pēc būtības paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu.

Par dispozīcijas un sankcijas nozīmi ideālās kopības kvalifikācijā. Tiesību doktrīnā par dispozīciju sauc to Krimināllikuma panta daļu, kas satur tajā paredzētā noziedzīgā nodarījuma jēdzienu un sastāva pazīmes.¹⁸ Krimināltiesībās izšķir četrus dispozīcijas veidus - vienkāršo, aprakstošo, norādes un blanketo dispozīciju. Nevar izdalīt vienu vai divus dispozīcijas veidus un teikt, ka tieši šie dispozīcijas veidi ietekmē noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju, jo noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju ietekmē nevis dispozīciju veidi, bet gan dispozīcijās ietvertie noziedzīgo nodarījumu sastāvi, tāpēc var apgalvot, ka jebkurš no dispozīcijas veidiem var ietekmēt noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju.

Izdarot grozījumus Krimināllikuma normas sevišķās daļas pantu dispozīcijās, var izslēgt kvalifikāciju pēc noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības, kur iepriekš tā veidojusies, vai, tieši pretēji, izveidot ideālo kopību, kur iepriekš tā nav veidojusies. Līdz ar to secināms, ka noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība nav nemainīgs veidojums un nodarījuma kvalifikācija var mainīties atkarībā no Krimināllikuma aktuālās redakcijas - izdarot grozījumus Krimināllikuma normas dispozīcijā, iespējams izveidot jaunu vai izslēgt jau esošu noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumu.

Grūtības noteikt noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību rodas gadījumos, kad kāds no noziedzīgu nodarījumu ideālā kopībā izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir noziedzīgs nodarījums ar saliktu sastāvu. Tiesību doktore D.Hamkova norāda, ka iemesli saliktu noziedzīgu nodarījumu sastāvu izveidei un ietveršanai Krimināllikumā ir pamatojama ar to, ka vairākiem noziedzīgu nodarījumu sastāviem bija tipiski apvienoties, radot tiesu praksē izplatītas situācijas, kad personas nodarījums sastāv no vairāku noziedzīgu nodarījumu kombinācijām,¹⁹ respektīvi, kad personas nodarījums veido ideālās kopības gadījumu. Atsevišķos gadījumos šādus noziedzīgus nodarījumus ir lietderīgi apvienot vienā noziedzīgā nodarījumā un nodarījumam noteikt atsevišķa salikta noziedzīga nodarījuma sastāvu. Tomēr jāreķinās ar to, ka, apvienojot

¹⁸ Krastiņš, U., Liholaja, V., Niedre, A. (2008). *Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums.* Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 29.lpp.

¹⁹ Hamkova, D. (2015). Noziedzīga nodarījuma kvalificēta un salikta sastāva konstrukcijas problēmas. *Tiesību efektivitāte postmodernā sabiedrībā. Latvijas Universitātes 73. zinātniskās konferences rakstu krājums:* LU Akadēmiskais apgāds, 159.lpp.

vairākus noziedzīgus nodarījumus vienā noziedzīga nodarījuma sastāvā, rodas problēmas noteikt kaitīgo seku aptveršanas robežu. Piemēram, Krimināllikuma 231. panta otrā daļa ir noziedzīgs nodarījums ar saliktu sastāvu, kurā paredzēta kriminālatbildība par huligānismu, ja tas saistīts ar miesas bojājumu nodarīšanu cietušajam vai ar mantas bojāšanu vai iznīcināšanu. Bez huligānisma dispozīcijā saskatāmas vairāku citu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmes - Krimināllikuma 125., 126., 130., 131. un 185. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu sastāvu pazīmes. Krimināllikumā nav reglamentēts, kā noteikt pareizu kvalifikāciju minētajam piemēram, un šādu gadījumu praksē ir ļoti daudz. Rodas jautājums, kādu kvalifikāciju nodarījumam noteikt - pēc Krimināllikuma 231. panta otrās daļas un 126. panta pirmās daļas (par huligānisma laikā nodarītu tīšu vidēja smaguma miesas bojājumu un tīšu vidēja smaguma miesas bojājumu nodarīšanu) vai tikai pēc 231. panta otrās daļas (par huligānisma laikā nodarītu tīšu vidēja smaguma miesas bojājumu). Krimināllikumā izveidotais saliktais noziedzīgais nodarījums sarežģī noteikt nodarījumam pareizu kvalifikāciju.

Noteikt iepriekš minētajam nodarījumam pareizu kvalifikāciju var - normās ir jāsalīdzina kaitīgo seku aptveršanas robežas, to var izdarīt, salīdzinot Krimināllikuma normas sankcijās paredzētās brīvības atņemšanas soda maksimālās robežas. Piemēram, salīdzinot sankcijas, ir redzams, ka Krimināllikuma 231. panta otrās daļas sankcijā, kas ir plašāka satura norma, ir noteikta brīvības atņemšanas soda maksimālā robeža uz laiku līdz pieciem gadiem un tā ir smagāka salīdzinājumā ar Krimināllikuma 126. panta pirmās daļas sankciju, kurā ir noteikta brīvības atņemšanas soda maksimālā robeža uz laiku līdz trim gadiem. Plašāka satura normas sankcija aptver šaurāka satura normas sankciju, tāpēc nodarījums ir jākvalificē tikai pēc plašāka satura normas - Krimināllikuma 231. panta otrās daļas. Pretēja situācija veidojas, salīdzinot Krimināllikuma 231. panta otrās daļas sankciju ar Krimināllikuma 126. panta otrās daļas sankciju. Salīdzinot sankcijas, ir redzams, ka Krimināllikuma 231. panta otrās daļas sankcija ir vienāda ar Krimināllikuma 126. panta otrās daļas sankciju, kurā arī ir noteikta brīvības atņemšanas soda maksimālā robeža uz laiku līdz pieciem gadiem. Gadījumos, kad plašāka satura normas sankcija ir vienāda ar šaurāka satura normas sankciju, nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumu un kvalifikācija jānosaka pēc Krimināllikuma 231. panta otrās daļas un Krimināllikuma 126. panta otrās daļas, jo ir nepieciešams aptvert visas nodarījuma kaitīgās sekas.

Pirms noteikt nodarījumam kvalifikāciju, ir nepieciešams salīdzināt šaurāka un plašāka satura normas sankcijās paredzēto brīvības atņemšanas soda maksimālo robežu - šaurāka un plašāka satura normu konkurence nav iespējama, un nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību, ja šaurāka satura normas sankcija ir vienāda vai smagāka par plašāka satura normas sankciju, tas izriet no taisnīguma principa, ka smagākās sekas nedrīkst aptvert ar

vieglākajām. Ideālā kopība nav nemainīgs veidojums, un nodarījuma kvalifikācija var mainīties atkarībā no Krimināllikuma aktuālās redakcijas - samazinot vai palielinot noziedzīgiem nodarījumiem (attiecas uz plašāka un šaurāka satura normām) Krimināllikuma normas sankcijā brīvības atņemšanas soda maksimālo robežu, iespējams izveidot jaunu vai izslēgt jau esošu noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumu.

Par vainas formu nozīmi ideālās kopības kvalifikācijā. Noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību nevar veidot tādi noziedzīgi nodarījumi, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienām un tām pašām sekām, ja vienā Krimināllikuma normā kriminālatbildība paredzēta par kaitīgo seku radīšanu aiz neuzmanības, bet otrā Krimināllikuma normā kriminālatbildība paredzēta par to pašu kaitīgo seku radīšanu ar nodomu. Piemēram, Krimināllikuma 146. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums nevar veidot noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību ar Krimināllikuma 125., 126. un 130. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, jo vainas forma attiecībā uz radītajām vienām un tām pašām sekām noziedzīgos nodarījumos ir atšķirīga. Tiesību doktore V.Liholaja norāda - no subjektīvās puses darba aizsardzību vai tehnisko drošību reglamentējošo normatīvo aktu prasības var pārkāpt tīši un aiz neuzmanības, bet vainīgās personas attieksme pret sekām vienmēr izpaužas kā neuzmanība.²⁰ Darba aizsardzību vai tehnisko drošību reglamentējošo normatīvo aktu prasību pārkāpšanas rezultātā personai miesas bojājumi tiek nodarīti tikai aiz neuzmanības, bet Krimināllikuma 125., 126. un 130. pantā paredzētie miesas bojājumi tiek nodarīti tikai ar nodomu. Krimināllikuma 146. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums nevar veidot noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību ar Krimināllikuma 125., 126. un 130. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, jo vainas forma attiecībā uz radītajām vienām un tām pašām sekām noziedzīgos nodarījumos ir atšķirīga. Tāpat ir ar citiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienām un tām pašām sekām, ja vienā Krimināllikuma normā kriminālatbildība paredzēta par kaitīgo seku radīšanu aiz neuzmanības, bet otrā Krimināllikuma normā par to pašu kaitīgo seku radīšanu ar nodomu. Noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība neveidojas un nodarījums jākvalificē pēc tā Krimināllikumā paredzētā nodarījuma, kam ir visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes. Jāpiebilst, ka, grozot Krimināllikuma normā vainas formu attiecībā uz radītajām vienām un tām pašām sekām, iespējams izveidot jaunu vai izslēgt jau esošu noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumu.

²⁰ Krastiņš, U., Liholaja, V., Niedre, A. (2009). *Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums*. Zinātniskais redaktors prof. U. Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 244.lpp.

3. Par noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanu no saliktiem noziedzīgiem nodarījumiem un normu konkurences

Par noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanu no saliktiem noziedzīgiem nodarījumiem. Krimināllikuma 23. panta otrajā daļā ir uzskaitīti atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veidi, bet ne visi. Likumdevējs šajā normā ir noteicis, ka „*atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu veido arī turpināti un ilgstoši noziedzīgi nodarījumi*”. Krimināllikumā nav norādīts, ka atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu veido arī atsevišķi vienkārši un salikti noziedzīgi nodarījumi. Atsevišķa vienkārša un salikta noziedzīga nodarījuma esamība netieši izriet no Krimināllikumā reglamentētā atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma jēdziena. Ievērojot atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veidu uzskaitījumu krimināltiesību doktrīnā, autors piedāvā papildināt Krimināllikuma 23. panta otro daļu ar vārdiem „*vienkārši*” un „*salikti*” un izteikt Krimināllikuma 23. panta otro daļu šādā redakcijā: „*Atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu veido vienkārši, salikti, turpināti un ilgstoši noziedzīgi nodarījumi.*” Ar piedāvāto redakciju Krimināllikumā tiktu uzskaitīti visi atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veidi, bet turpmākajās panta daļās nepieciešams definēt katra atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veida jēdzienu.

Nav pareizi reglamentēt atsevišķu saliktu noziedzīgu nodarījumu vienā jēdzienā ar atsevišķu vienkāršu noziedzīgu nodarījumu, jo atsevišķs vienkāršs noziedzīgs nodarījums ir vienkāršs noziedzīgs nodarījums, bet atsevišķs salikts noziedzīgs nodarījums pēc savas konstrukcijas ir komplicēts noziedzīgs nodarījums, kura jēdzienu ir nepieciešams reglamentēt nošķirti no atsevišķa vienkārša noziedzīga nodarījuma, kā tas izdarīts ar atsevišķu turpinātu un ilgstošu noziedzīgu nodarījumu jēdzieniem.

Atsevišķu saliktu noziedzīgu nodarījumu uzdevums ir samazināt noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumu skaitu un atvieglot nodarījuma kvalifikāciju, tomēr pastāv gadījumi, kad izveidotie saliktie noziedzīgie nodarījumi turpina veidot noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumus un jaunizveidotās konstrukcijas dēļ sarežģī nodarījuma kvalifikāciju. Piemēram, jau iepriekš minētās problēmas noteikt pareizu kvalifikāciju nodarījumam, kad tiek izdarīts Krimināllikuma 231. panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums, ja tas saistīts ar miesas bojājumu nodarīšanu cietušajam.

Viens no risinājumiem ir palielināt brīvības atņemšanas soda maksimālo robežu tiem saliktiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas ir plašāka satura normas, tādā veidā piemērojot noteikumu, ja plašāka satura normā paredzētā brīvības atņemšanas soda maksimālā robeža ir smagāka par šaurāka satura normā paredzēto brīvības atņemšanas soda maksimālo robežu, tad nodarījums ir jākvalificē tikai pēc plašāka satura normas, samazinātos noziedzīgu nodarījumu

ideālās kopības gadījumu skaits, bet netiktu atrisināta svarīgākā problēma - kvalifikācijas noteikšanu padarīt vienkāršāku un vienveidīgi izprotamu.

Cits risinājums ir pārveidot saliktus noziedzīgus nodarījumus no plašāka satura normas uz speciālo normu, atrisinot nodarījuma kvalifikācijas risinājumu. Krimināllikumā ir salikti noziedzīgi nodarījumi, pēc kuriem nerodas grūtības kvalificēt personas nodarījumu, jo tie pēc savas uzbūves ir speciālās normas. Piemēram, Krimināllikuma 269. panta otrajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par uzbrukumu varas pārstāvim vai citai valsts amatpersonai sakarā ar tās likumisku dienesta darbību, kā arī par uzbrukumu personai sakarā ar tās līdzdalību noziedzīga vai cita prettiesiska nodarījuma novēršanā vai pārtraukšanā, ja uzbrukuma rezultātā nodarīti smagi miesas bojājumi vai izraisītas citas smagas sekas vai ja uzbrukumu izdarījusi organizēta grupa. Minētā norma paredz kriminālatbildību par uzbrukuma rezultātā nodarītu smagu miesas bojājumu varas pārstāvim, un papildus kvalifikācija pēc Krimināllikuma 125. panta nav nepieciešama, jo Krimināllikuma 269. pants ir speciālā norma. Darba autors piedāvā samazināt Krimināllikumā plašāka satura normu skaitu un to vietā veidot speciālās normas, jo vispārējās un speciālās normas norobežošana ir atrisināta Krimināllikuma 26. panta piektajā daļā, tādā veidā tiktu atrisināta atsevišķa salikta noziedzīga nodarījuma un noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošana.

Par noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanu no normu konkurences. Normu konkurencei ir vairāki veidi, un katram veidam piemīt atšķirīgs risinājums, bet Krimināllikumā dots risinājums tikai vispārējās un speciālās normu konkurences gadījumam, bet pārējo normu konkurences veidu risinājums atrodams tikai tiesību doktrīnā. Šāda situācija noved pie tā, ka Krimināllikuma normu piemērotāji, vadoties tikai pēc Krimināllikuma normām, nodarījuma kvalifikācijā pieļauj kļūdas, normu konkurences gadījumu kvalificējot kā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumu vai otrādi.

Pēc autora domām, ir nepieciešams papildināt likumu „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” ar normu konkurences jēdzienu šādā redakcijā:

„Normu konkurence ir tad, ja viens noziedzīgs nodarījums atbilst Krimināllikuma sevišķajā daļā paredzētajai:

- *vispārējai un speciālai normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar speciālo normu;*
- *plašāka un šaurāka satura normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar plašāko normu, bet līdz brīdim, kad šaurāka satura normas sankcija ir vienāda vai smagāka par plašāka satura normas sankciju;*

- *pastiprinošai un mīkstinošai normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar mīkstinošo normu;*
- *mīkstinošām normām, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar to normu, kurā paredzēta vieglāka atbildība;*
- *pastiprinošām normām, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar to normu, kurā paredzēta smagāka atbildība;*
- *vienas normas vairākām daļām, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar to normas daļu, kurā paredzēta smagāka atbildība."*

Normu konkurences jēdziens ir jāietver likumā „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”, jo šajā likumā tiek ietverti arī citu Krimināllikumā izmantoto terminu jēdzieni, piemēram, smagas sekas, būtisks kaitējums, lielā apmērā un citi jēdzieni. Papildinot likumu „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” ar normu konkurences jēdzienu, tiesiskajā regulējumā tiktu atrisināta normu konkurences norobežošana no noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības. Tiesiskajā regulējumā tiktu dots legāls risinājums visiem normu konkurences veidiem.

4. Par noziedzīgu nodarījumu reālās kopības jēdzienu, pazīmēm un soda noteikšanu par reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem

Par noziedzīgu nodarījumu reālās kopības jēdzienu un pazīmēm. Krimināllikuma 26. panta trešajā daļā ir noteikts, ka personas izdarīti divi vai vairāki savstarpēji nesaistīti nodarījumi, kas atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu reālo kopību. Noziedzīgu nodarījumu reālās kopības legālais jēdziens ir neprecīzs. No noziedzīgu nodarījumu reālās kopības legālā jēdziena izriet, ka reālo kopību veido savstarpēji nesaistīti nodarījumi un nodarījumi atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm. Reālās kopības jēdzienā nav noteikts, kādai nesaistībai jāpastāv starp noziedzīgiem nodarījumiem, lai tos varētu atzīt par reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Gandrīz visi reālā kopībā izdarītie noziedzīgie nodarījumi patiesībā ir savstarpēji saistīti nodarījumi, nevis pretēji, kā noteikts likumā. Piemēram, gandrīz visos gadījumos reālā kopībā izdarītos noziedzīgos nodarījumus sasaistīs viens un tas pats noziedzīga nodarījuma subjekts. Izņēmuma gadījumi, kad noziedzīga nodarījuma subjekti ir savstarpēji nesaistīti, ir tad, kad vienu no reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem persona izdara kā vispārējais subjekts, bet citu kā speciālais subjekts.

Promocijas darba izstrādes laikā iegūti rezultāti, kas apliecina, ka reālā kopībā izdarīti noziedzīgi nodarījumi atbilst vairākiem Krimināllikumā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, nevis vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm. Noziedzīgu nodarījumu reālās kopības gadījumā persona izdara divus vai vairākus noziedzīgus nodarījumus, kuri netiek aptverti ar personas vienotu nodomu.

Pēc noziedzīgu nodarījumu atkārtotības izslēgšanas no Krimināllikuma noziedzīgu nodarījumu reālo kopību veido arī personas izdarīti atkārtoti vieni un tie paši nodarījumi, par kuriem kriminālatbildība ir paredzēta vienā un tajā pašā Krimināllikuma pantā, ievērojot nosacījumu, ka tie netiek aptverti ar vainīgās personas vienotu nodomu. Noziedzīgu nodarījumu reālo kopību veido gan dažādos pantos paredzēti noziedzīgi nodarījumi, gan vienā un tajā pašā pantā paredzēts noziedzīgs nodarījums, kurš izdarīts atkārtoti, bez vienota nodoma. Piemēram, noziedzīgu nodarījumu reālo kopību var veidot divi vai vairāki Krimināllikuma 180. pantā paredzēti noziedzīgi nodarījumi, ar nosacījumu, ka visas izdarītās zādzības netiek aptvertas ar vainīgās personas vienotu nodomu, gan dažādos Krimināllikuma pantos paredzēti noziedzīgi nodarījumi.

Lai novērstu spēkā esošā noziedzīgu nodarījumu reālās kopības jēdziena neprecizitātes, Krimināllikuma 26. panta trešā daļa ir jāizsaka šādā redakcijā: „*Personas izdarīti divi vai vairāki noziedzīgi nodarījumi, kuri netiek aptverti ar personas vienotu nodomu, veido noziedzīgu nodarījumu reālo kopību.*” Jēdzienā tiek ietvertas svarīgākās noziedzīgu nodarījumu reālās kopības pazīmes. Noziedzīgu nodarījumu reālo kopību veido personas izdarīti divi vai vairāki noziedzīgi nodarījumi, bet norāde uz vienota nodoma neesamību norobežo noziedzīgu nodarījumu reālo kopību no atsevišķa turpināta noziedzīga nodarījuma.

Par soda noteikšanu par reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Krimināllikumā nav noteiktas robežas, cik tālu atļauts daļēji saskaitīt piespriestos sodus, tāpēc tiesu praksē rodas situācijas, kad galīgais sods pie daļējas sodu saskaitīšanas tiek noteikts vairāk nekā 10 reižu zemāks nekā piespriesto sodu summa par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kas nav taisnīgi un samērīgi. Piemēram, personai, kura izdarīja 32 sevišķi smagus noziegumus, tiesa par katru tās izdarīto noziegumu piesprieda sodu- brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem, bet galīgo sodu noteica, daļēji saskaitot piespriestos sodus, nosakot brīvības atņemšanu uz vienu gadu un 6 mēnešiem.²¹ Galīgajam sodam jābūt taisnīgam un samērīgam attiecībā pret visu piespriesto sodu summu.

Noziedzīgu nodarījumu kopības gadījumos, ietverot vieglāko sodu smagākajā, it kā tiek ignorēts tas noziedzīgais nodarījums, par kuru noteikts vieglākais sods, kas nav pareizi. Personām, kuras izdara vairākus noziedzīgus nodarījumus, ir jāsaņem smagāks sods,

²¹ Latvijas Republikas Jelgavas tiesas 2015. gada 16. janvāra spriedums krimināllietā Nr. 11221041414.

salīdzinājumā ar personām, kuras izdara vienu līdzīgu noziedzīgu nodarījumu. Tiesu praksē ir sastopami gadījumi, kuri rosina pārdomas par to, vai ir taisnīgi un samērīgi, ka personai par reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem ir piespriests tāds pats soda mērs, kāds piespriests personai par atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, jo vieglākais sods ietverts smagākajā.

Krimināllikuma 50. panta pirmās, otrās un trešās daļas tiesiskais regulējums nesasniedz soda mērķi. Regulējums, kas mīkstina atbildību par izdarītiem vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, neatjauno taisnīgumu un nesoda vainīgo personu par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu, jo vainīgā persona par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu saņem tikai formālu sodu, bet reālu sodu saņem tikai par vienu vai dažiem no visiem tās izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

Pēc autora domām, pareizi būtu papildināt Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu ar vārdiem: „*Daļēji saskaitot piespriestos sodus, galīgais sods nosakāms ne mazāks kā puse no piespriesto sodu summas par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu atsevišķi*” un izslēgt vārdus „*ietverot vieglāko sodu smagākajā vai arī*”, un izteikt Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu šādā redakcijā: „*Ja persona izdarījusi vairākus patstāvīgus noziedzīgus nodarījumus, tiesa, taisot spriedumu, vai prokurors, sastādot priekšrakstu par sodu, nosaka sodu atsevišķi par katru noziedzīgo nodarījumu. Šādā gadījumā galīgais sods nosakāms pēc noziedzīgu nodarījumu kopības, pilnīgi vai daļēji saskaitot piespriestos sodus. Daļēji saskaitot piespriestos sodus, galīgais sods nosakāms ne mazāks kā puse no piespriesto sodu summas par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu atsevišķi.*” Arī no Krimināllikuma 50. panta otrās daļas izslēdzami vārdi „*ietverot vieglāko sodu smagākajā vai arī*”. Piedāvātā redakcija izslēgs iespēju ietvert vieglāko sodu smagākajā, un pie galīgās soda noteikšanas persona saņems reālu sodu par katru tās izdarīto noziedzīgo nodarījumu, līdz ar to netiks ignorēts tas noziedzīgais nodarījums, par kuru noteikts vieglākais sods. Savukārt, ierobežojot galīgā soda mēru pie daļējas piespriesto sodu saskaitīšanas, būs ierobežota iespēja noteikt galīgo sodu netaisnīgi un nesamērīgi zemu attiecībā pret visu piespriesto sodu summu, jo galīgajam sodam jābūt taisnīgam un samērīgam attiecībā pret visu piespriesto sodu summu.

5. Par reālās kopības norobežošanu no turpinātiem noziedzīgiem nodarījumiem

Nodarījumu izdarījušās personas izvirzītā mērķa noskaidrošana ir viena no iespējam noteikt nodarījumam pareizu kvalifikāciju, tas ir, norobežot atsevišķu turpinātu noziedzīgu nodarījumu no noziedzīgu nodarījumu reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, jo atkarībā no nodarījumu izdarījušās personas izvirzītā mērķa noskaidrošanas nodarījums kvalificējams kā salikts vai turpināts noziedzīgs nodarījums vai kā noziedzīgu nodarījumu ideālā

vai reālā kopībā izdarīti noziedzīgi nodarījumi, kas ietekmē likumīga soda noteikšanu vainīgai personai. Vainīgās personas izvirzītā mērķa noskaidrošana ir viena no iespējam noteikt nodarījumam pareizu kvalifikāciju, kad subjektīvo pusi inkriminētā noziedzīgā nodarījumā nav iespējams pamatot ar pārējiem lietā iegūtajiem pierādījumiem. Piemēram, persona izvirza mērķi divos piegājienos nozagt divus priekšmetus, ko arī izdara, izvirzītais mērķis apvieno abas personas izdarītās zādzības ar vienotu nodomu, un nodarījums jākvalificē kā turpināts noziedzīgs nodarījums.

Tiesību doktrīnā ir nepareizi norādīts tas, ka atsevišķa turpināta noziedzīga nodarījuma objektīvā puse sastāv no vairākām darbībām, kuras ir savienotas ar samērā nelielu laika sprīdi. Promocijas darba izstrādes laikā iegūti rezultāti, kas apliecina, ka atsevišķs turpināts noziedzīgs nodarījums var ilgt pavisam neilgu laika sprīdi vai pat vairākus gadus. Atsevišķa turpināta noziedzīga nodarījuma izdarīšanas ilgums ir atkarīgs no vainīgās personas iespējām un vēlmes sasniegt savu izvirzīto mērķi kādā konkrētā laika posmā. Atsevišķs turpināts noziedzīgs nodarījums ir pabeigts ar to brīdi, kad vainīgā persona ir pilnībā sasniegusi savu izvirzīto mērķi vai arī, nesasniedzot savu izvirzīto mērķi, ir izvirzījusi jaunu mērķi, kurš sasniegts ar jau izdarīto. Piemēram, persona izvirza mērķi piecos piegājienos nozagt piecus priekšmetus, bet pēc ceturta nozagtā priekšmeta atmet savu mērķi par piektā priekšmeta zādzību, līdz ar to ar ceturta priekšmeta zādzību tiek sasniegts izvirzītais mērķis, kas apvieno visas četras personas izdarītās zādzības ar vienotu nodomu, un nodarījums jākvalificē kā turpināts noziedzīgs nodarījums.

Cita iespēja, kā norobežot atsevišķu turpinātu noziedzīgu nodarījumu no noziedzīgu nodarījumu reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, ir izvērtēt nodarījuma faktisko izpildījumu. Noziedzīga nodarījuma sastāva elementi ir jāvērtē neatrauti cits no cita, jo ar vainīgās personas gribu var pamatot nodarījuma faktisko izpildījumu vai pretēji, kad nodarījuma faktiskais izpildījums norāda uz vainīgās personas patieso gribu. Ir gadījumi, kad nodarījuma faktiskais izpildījums satur norādi uz šīs personas izvirzīto mērķi, līdz ar to, izvērtējot arī izdarītā nodarījuma faktisko izpildījumu, noziedzīgu nodarījumu reālā kopībā izdarītus noziedzīgus nodarījumus var norobežot no turpināta noziedzīga nodarījuma. Piemēram, izvērtējot personas izdarītā nodarījuma faktisko izpildījumu, izmeklēšanas laikā tiek noskaidrots, ka šī persona vienā notikuma vietā izdarījusi vairākus naža dūrienus, nazi vērsot pret divu cietušo ķermeņa daļām, kur atrodas dzīvībai svarīgi orgāni, kā rezultātā iestājusies abu cietušo nāve. No nodarījuma faktiskā izpildījuma redzams, ka personas izvirzītais mērķis bija izdarīt abu cietušo slepkavību un nodarījums jākvalificē pēc Krimināllikuma 118. panta 2. punkta kā turpināts noziedzīgs nodarījums.

Tomēr visprecīzākais veids, kā norobežot turpinātu noziedzīgu nodarījumu no noziedzīgu nodarījumu reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, ir noskaidrot nodarījumu

izdarījušās personas izvirzīto mērķi, kuru tā izvirzījusi pirms nodarījuma uzsākšanas. Personas izvirzītā mērķa noskaidrošana ir visprecīzākais, taisnīgākais un likumīgākais veids, kā norobežot atsevišķu turpinātu noziedzīgu nodarījumu no noziedzīgu nodarījumu reālā kopībā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem.

SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Promocijas darbā izvirzīta hipotēze, ka noziedzīgu nodarījumu kopības, ideālās kopības, reālās kopības un krimināltiesisko normu konkurences nevienveidīgo izpratni izraisa neprecīzs krimināltiesiskais regulējums un līdz ar to neprecīza interpretācija, kas ietekmē tiesu praksi. Promocijas darba izstrādes laikā iegūti rezultāti, kas apliecina, ka promocijas darbā izvirzītā hipotēze ir apstiprinājusies, tāpēc, pamatojoties uz promocijas darba ietvaros veikto normatīvo aktu, tiesību doktrīnas un tiesu prakses analīzi, autors izsaka secinājumus un izvirza priekšlikumus konstatēto nepilnību novēršanai.

1.

Secinājums: Krimināllikumā nav uzskaitīti noziedzīgu nodarījumu kopības veidi.

Priekšlikums: Izteikt Krimināllikuma 26. panta pirmo daļu šādā redakcijā: „*Noziedzīgu nodarījumu kopību veido noziedzīgu nodarījumu ideālā un reālā kopība.*”

Krimināllikumā ir jāuzskaita, kādi noziedzīgu nodarījumu kopības veidi veido noziedzīgu nodarījumu kopību, un tikai pēc tam, kā tas izdarīts Krimināllikuma 26. panta otrajā un trešajā daļā, jādefinē noziedzīgu nodarījumu ideālās un reālās kopības veidu jēdzieni.

2.

Secinājums: Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības legālais jēdziens ir neprecīzs. Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības nevienveidīgo izpratni izraisa jēdzienā ietvertās pazīmes, kuras ir neprecīzas, kā rezultātā rodas neprecīza interpretācija, kas ietekmē tiesu praksi.

Priekšlikums: Izteikt Krimināllikuma 26. panta otro daļu šādā redakcijā: „*Personas izdarīts nodarījums, kas atbilst vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuru faktiskais izpildījums daļēji vai pilnībā sakrīt, veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību.*”

Piedāvātajā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdzienā ir ietverta noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības svarīgākā pazīme, bez kuras ideālā kopība nevar veidoties. Noziedzīgie nodarījumi ir izdarīti vienlaicīgi un to faktiskais izpildījums kādā tās daļā vai pilnībā sakrīt. Piedāvātā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziena redakcija identificē svarīgākās ideālās kopības pazīmes, bez kurām ideālā kopība nevar veidoties. Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijas kritērijs ir vienlaicīgums un faktiskā izpildījuma daļēja vai pilnīga sakritība

3.

Secinājums: Noziedzīgu nodarījumu reālās kopības legālais jēdziens ir neprecīzs.

Priekšlikums: Izteikt Krimināllikuma 26. panta trešo daļu šādā redakcijā: „*Personas izdarīti divi vai vairāki noziedzīgi nodarījumi, kuri netiek aptverti ar personas vienotu nodomu, veido noziedzīgu nodarījumu reālo kopību.*”

Jēdzienā tiek ietvertas svarīgākās noziedzīgu nodarījumu reālās kopības pazīmes. Noziedzīgu nodarījumu reālo kopību veido personas izdarīti divi vai vairāki noziedzīgi nodarījumi, bet norāde uz vienota nodoma neesamību norobežo noziedzīgu nodarījumu reālo kopību no atsevišķa turpināta noziedzīga nodarījuma.

4.

Secinājums: Noziedzīgu nodarījumu kopības izslēdzamības apstākļi nav uzskaitīti vienkopus, bet gan izkaisīti pa Krimināllikuma 26. panta daļām. Daži noziedzīgu nodarījumu kopības izslēdzamības apstākļi ir jāizsecina no noziedzīgu nodarījumu kopības jēdziena. Iepriekšminētais apgrūtina identificēt noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības izslēdzamības apstākļus.

Priekšlikums: Izteikt Krimināllikuma 26. panta ceturto daļu šādā redakcijā: *„Noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas, ja par kādu no noziedzīgajiem nodarījumiem persona ir notiesāta, atbrīvota no kriminālatbildības vai iestājies kriminālatbildības noilgums, vai nodarījums veido normu konkurenci.”*

Reglamentējot apstākļus, kas izslēdz noziedzīgu nodarījumu kopību vienā panta daļā, vienkopus tiktu uzskaitīti noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības, tai skaitā reālās kopības, izslēdzamības apstākļi. Tāpat tiesību normu piemērotājiem noziedzīgu nodarījumu kopības izslēdzamības apstākļi nebūtu vairs jāizsecina no noziedzīgu nodarījumu kopības jēdziena.

5.

Secinājums: Krimināllikuma 1. panta piektajā daļā un Kriminālprocesa likuma 25. panta pirmajā daļā ir reglamentēts dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips, kas neaptver visu dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa saturu un jēgu, proti, ka nevienu nedrīkst tiesāt vai sodīt arī par vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu.

Priekšlikums: Papildināt Krimināllikuma 1. pantu ar sesto daļu un izteikt šādā redakcijā: *„Personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu.”*

Papildināt Kriminālprocesa likuma 25. panta pirmo daļu ar teikumu: *„personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu”* un izteikt šī panta pirmo daļu šādā redakcijā: *„Nevienu nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt par nodarījumu, par kuru viņš jau Latvijā vai ārvalstī ir ticis attaisnots vai sodīts ar likumā noteiktajā kārtībā pieņemtu un spēkā stājušos nolēmumu krimināllietā vai administratīvā pārkāpuma lietā. Personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu.”*

Ar piedāvāto redakciju dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa jēdzienā tiktu ietverta ļoti būtiska pazīme, ka personu drīkst tiesāt vai sodīt tikai par vienu no vairākiem vienlaicīgi izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu nodarījumu. Ietverot dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa jēdzienā minēto pazīmi, legālajā jēdzienā tiktu atklāts dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa saturs un jēga – aizliegums personu saukt pie kriminālatbildības pēc vairākām Krimināllikuma normām, kurās pēc būtības paredzēta kriminālatbildība par vienu un to pašu.

6.

Secinājums: Krimināllikuma 23. panta otrajā daļā ir uzskaitīti atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veidi, bet ne visi. Krimināllikumā nav norādīts, ka atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu veido arī atsevišķi vienkārši un salikti noziedzīgi nodarījumi. Atsevišķa vienkārša un salikta noziedzīga nodarījuma esamība netieši izriet no Krimināllikumā reglamentētā atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma jēdziena.

Priekšlikums: papildināt Krimināllikuma 23. panta otro daļu ar vārdiem „vienkārši” un „salikti” un izteikt Krimināllikuma 23. panta otro daļu šādā redakcijā: „*Atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu veido vienkārši, salikti, turpināti un ilgstoši noziedzīgi nodarījumi.*”

Ar piedāvāto redakciju Krimināllikumā tiktu uzskaitīti visi atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veidi, bet turpmākajās panta daļās nepieciešams definēt katra atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veida jēdzienu.

7.

Secinājums: Normu konkurencei ir vairāki veidi, un katram veidam piemīt atšķirīgs risinājums, bet Krimināllikumā dots risinājums tikai vispārējās un speciālās normu konkurences gadījumam, bet pārējo normu konkurences veidu risinājums atrodams tikai tiesību doktrīnā. Šāda situācija izraisa to, ka Krimināllikuma normu piemērotāji, vadoties tikai pēc Krimināllikuma normām, nodarījuma kvalifikācijā pieļauj kļūdas, normu konkurences gadījumu kvalificējot kā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumu vai otrādi.

Priekšlikums: papildināt likumu „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” ar normu konkurences jēdzienu šādā redakcijā:

„Normu konkurence ir tad, ja viens noziedzīgs nodarījums atbilst Krimināllikuma sevišķajā daļā paredzētajai:

- *vispārējai un speciālai normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar speciālo normu;*
- *plašāka un šaurāka satura normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar plašāko normu, bet līdz brīdim, kad*

šaurāka satura normas sankcija ir vienāda vai smagāka par plašāka satura normas sankciju;

- *pastipriņošai un mīkstinošai normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar mīkstinošo normu;*
- *mīkstinošām normām, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar to normu, kurā paredzēta vieglāka atbildība;*
- *pastipriņošām normām, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar to normu, kurā paredzēta smagāka atbildība;*
- *vienas normas vairākām daļām, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar to normas daļu, kurā paredzēta smagāka atbildība."*

Normu konkurences jēdziens ir jāietver likumā „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”, jo šajā likumā tiek ietverti arī citu Krimināllikumā izmantoto terminu jēdzieni, piemēram, smagas sekas, būtisks kaitējums, lielā apmērā un citi jēdzieni. Papildinot likumu „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” ar normu konkurences jēdzienu, tiesiskajā regulējumā tiktu atrisināta normu konkurences norobežošana no noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības. Tiesiskajā regulējumā tiktu dots legāls risinājums visiem normu konkurences veidiem.

8.

Secinājums: Noziedzīgu nodarījumu kopības gadījumos, ietverot vieglāko sodu smagākajā, it kā tiek ignorēts tas noziedzīgais nodarījums, par kuru noteikts vieglākais sods. Krimināllikumā nav noteiktas robežas, cik tālu atļauts daļēji saskaitīt piespriestos sodus, tāpēc tiesu praksē rodas situācijas, kad galīgais sods pie daļējas sodu saskaitīšanas tiek noteikts vairāk nekā 10 reižu zemāks nekā piespriesto sodu summa par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kas nav taisnīgi un samērīgi.

Priekšlikums: papildināt Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu ar vārdiem: „*Daļēji saskaitot piespriestos sodus, galīgais sods nosakāms ne mazāks kā puse no piespriesto sodu summas par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu atsevišķi*” un izslēgt vārdus „*ietverot vieglāko sodu smagākajā vai arī*”, un izteikt Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu šādā redakcijā: „*Ja persona izdarījusi vairākus patstāvīgus noziedzīgus nodarījumus, tiesa, taisot spriedumu, vai prokurors, sastādot priekšrakstu par sodu, nosaka sodu atsevišķi par katru noziedzīgo nodarījumu. Šādā gadījumā galīgais sods nosakāms pēc noziedzīgu nodarījumu kopības, pilnīgi vai daļēji saskaitot piespriestos sodus. Daļēji saskaitot piespriestos sodus, galīgais sods*

nosakāms ne mazāks kā puse no piespriesto sodu summas par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu atsevišķi.” Arī no Krimināllikuma 50. panta otrās daļas izslēgt vārdus „ietverot vieglāko sodu smagākajā vai arī”.

Piedāvātā redakcija izslēgs iespēju ietvert vieglāko sodu smagākajā, un pie galīgās soda noteikšanas persona saņems reālu sodu par katru tās izdarīto noziedzīgo nodarījumu, līdz ar to netiks ignorēts tas noziedzīgais nodarījums, par kuru noteikts vieglākais sods. Savukārt, ierobežojot galīgā soda mēru pie daļējas piespriesto sodu saskaitīšanas, būs ierobežota iespēja noteikt galīgo sodu netaisnīgi un nesamērīgi zemu attiecībā pret visu piespriesto sodu summu, jo galīgajam sodam jābūt taisnīgam un samērīgam attiecībā pret visu piespriesto sodu summu.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Apfel, H. (2006). *Die Subsidiaritätsklausel der Unterschlagung*. Dissertation. Universität Bielefeld, 153 S.
2. Dombrovskis, R. (2008). Dažas krimināltiesisko zinātņu teorētiskās problēmas. *Jurista Vārds*, 12.02.2008., Nr. 6 (511). Iegūts 16.04.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/170662-bdazas-kriminaltiesisko-zinatnu-teoretiskas-problemasb/>
3. Hamkova, D. (2015). Noziedzīga nodarījuma kvalificēta un salikta sastāva konstrukcijas problēmas. *Tiesību efektivitāte postmodernā sabiedrībā. Latvijas Universitātes 73. zinātniskās konferences rakstu krājums: LU Akadēmiskais apgāds*, 155.-163.lpp.
4. Krastiņš, U. (2016). Šķirtne starp krimināltiesību normu konkurenci un noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.1/2 (74/75), 34.-37.lpp.
5. Krastiņš, U. (2015). Normu konkurence un noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība. *Tiesību efektivitāte postmodernā sabiedrībā. Latvijas Universitātes 73. zinātniskās konferences rakstu krājums: LU Akadēmiskais apgāds*, 175.-184.lpp.
6. Krastiņš, U. (2015). Non bis in idem vai ne bis in idem. *Krimināltiesību teorija un prakse: Viedokļi, problēmas, risinājumi. 2009-2014*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 17.-21.lpp.
7. Krastiņš, U. (2010). Noziedzīgu nodarījumu atkārtotības un kopības teorētiski praktiskie risinājumi. *Jurista Vārds*, 30.11.2010., Nr.48 (643). Iegūts 10.04.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/221831-bnoziedzigu-nodarijumub-atkartotibas-un-kopibas-teoretiski-praktiskie-risinajumi/>
8. Krastiņš, U., Liholaja, V., Niedre, A. (2009). *Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums*. Zinātniskais redaktors prof. U. Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 866 lpp.
9. Krastiņš, U. (2009). Krimināltiesisko normu konkurence. *Krimināltiesību teorija un prakse: Viedokļi, problēmas, risinājumi. 1998-2008*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 129.-134.lpp.
10. Krastiņš, U., Liholaja, V., Niedre, A. (2008). *Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums*. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 504 lpp.
11. Krastiņš, U. (2007). Noziedzīgu nodarījumu daudzējādības kvalifikācijas problēmas. *Jurista Vārds*, 20.11.2007., Nr.47 (500). Iegūts 05.06.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/166503-bnoziedzigu-nodarijumu-daudzejadibas-kvalifikacijas-problemasb/>

12. Krastiņš, U. (2004). Vai Krimināllikumā ir vajadzīgas antikonstitucionālas normas. *Jurista Vārds*, 23.03.2004., Nr. 11 (316). Iegūts 16.04.2016. no <http://www.juristavards.lv/doc/85855-vai-kriminallikuma-ir-vajadzigas-antikonstitucionalas-normas/>
13. Krastiņš, U. (2000). Noziedzīgu nodarījumu reālā kopība un atkārtotība. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*, Nr.1 (10), 40.-41.lpp.
14. Leja, M. (2013). *Krāpšanas aktuālie jautājumi Latvijas un ārvalstu tiesībās*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 634 lpp.
15. Liszt, F. (1927). *Lehrbuch des deutschen Strafrechts*. Berlin: Gruyter, 976 S.
16. Mincs, P. (2005). *Krimināltiesību kurss. Vispārīgā daļa. Ar U.Krastiņa komentāriem*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 351 lpp.
17. Persidskis, A. (2017). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības nošķiršana no normu konkurences. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.2 (79), 44.-49.lpp.
18. Persidskis, A. (2017). Dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kontekstā. *Biznesa augstskolas Turība konferenču rakstu krājums. XVIII starptautiskā zinātniskā konference „Komunikācija globālajā ciemā: Intereses un ietekmes”*. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 146.-152.lpp.
19. Persidskis, A. (2016). The influence of disposition on conceptual aggregation of criminal offences qualification. *Proceedings of the 58th International Scientific Conference of Daugavpils University. Part B. Social sciences*. Daugavpils: Daugavpils Universitātes akadēmiskais apgāds „Saule”, 147.-157.lpp.
20. Persidskis, A. (2016). Sankcijas ietekme uz noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikāciju. *Biznesa augstskolas Turība konferenču rakstu krājums. XVII starptautiskā zinātniskā konference „Competitive Enterprises In A Competitive Country”*. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 195.-203.lpp.
21. Persidskis, A. (2016). Vainas formas nozīme noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības kvalifikācijā. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.1/2 (74/75), 54.-63.lpp.
22. Persidskis, A. (2015). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības pazīmes. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.3 (72), 41.-49.lpp.
23. Persidskis, A. (2015). Soda noteikšana par noziedzīgu nodarījumu kopību. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.2 (71), 34.-42.lpp.
24. Persidskis, A. (2015). Noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jēdziens. *Jurista Vārds*, 22.09.2015., Nr.37 (889), 20.-26.lpp.
25. Persidskis, A. (2014). Noziedzīgu nodarījumu reālā kopība kā atbildību pastiprinošs apstāklis. *Jurista Vārds*, 29.07.2014., Nr.29 (831), 24.-27.lpp.

26. Puppe, I. (2016). *Strafrecht Allgemeiner Teil im Spiegel der Rechtsprechung* 3. Auflage. Baden-Baden: Nomos Studium, 391.-397.S.
27. Steinberg, G., Bergmann, A. (2009). *Über den Umgang mit den „Konkurrenzen“ in der Strafrechtsklausur*. Iegūts 29.05.2017. no <http://www.juraexamen.info/wordpress/wp-content/uploads/jura.2009.905.pdf>
28. Колосовский, В.В. (2003). Ошибки при квалификации по объекту и предмету преступления. *Вестник Челябинского государственного университета*. Выпуск № 1 / том 9., 22.-27.стр.
29. Наумов, А.В., Никулин, С.И., Рагог, А.И., и др. (2006). *Уголовное право России. Части общая и особенная: учеб. / Под ред. А.И. Рагорова. - 5-е изд., переработанное и дополненное*. Москва: Издательство Проспект, 704 стр.
30. Плотникова, М.В. (2004). *Множественность преступлений: соотношение ее разновидностей*. Москва: Московский психолого - социальный институт, 80 стр.
31. Салахова, Ж.В. (2007). Влияние объекта и предмета преступления на квалификацию преступлений против собственности. *Вестник Челябинского государственного университета*. Выпуск № 9., 82.-89.стр.
32. Сорокин, А.И. (2008). *Множественность преступлений и её уголовно-правовая оценка. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата юридических наук*. Москва: Центр оперативной полиграфии ФГОУ ВПО РГАУ – МСХА, 31 стр.
33. Шишкин, Н.А. (2009). Особенности предмета преступлений, связанных с уничтожением и повреждением имущества. *Вестник Воронежского института МВД России*. Выпуск № 2, 9.-15.стр.
34. Шкрёдова, Э.Г. (2006). Формирование норм о множественности преступлений в рамках некодифицированного уголовного законодательства России (X-XVIII вв.). *Вестник Оренбургского государственного университета*. Выпуск № 3., 185.-187.стр.

Tiesu prakse

1. Latvijas Republikas Jelgavas tiesas 2015. gada 16. janvāra spriedums krimināllietā Nr. 11221041414